

TARIMDA İSTİHDAM BİLMECESİ

Seyfettin Gürsel*, Zümrüt İmamoğlu** ve Tuğba Zeydanlı***

Tarım istihdamında beklenmedik artış

Tarım istihdamında yakın geçmişte görülen büyük artış işsizlik tartışmalarının en sıcak konulardan biri haline geldi. 2007'den 2009'a tarımda yıllık bazda toplam istihdam 4 milyon 867 binden 5 milyon 254 bine 387 bin kişi arttı. Artış oranı yüzde 8 oldu (Şekil 1). Aydan aya yıllık değişime baktığımızda ise 2007 Temmuz – 2010 Temmuz arasında tarım istihdamındaki artış yüzde 13 oldu.

Tarım istihdamı 1996'dan beri azalma eğiliminde. Eski Hane Halkı İşgücü serisi ile 1996'da 9 milyon 259 bin çalışan ile zirveye çıkan tarım istihdamı, 2003'de 7 milyon 165 bine geriledi. Yeni seri ile de tarım istihdamı 2004 yılında 5 milyon 713 binden, 2007'de 4 milyon 867 bine düştü. Bu dönemde yılda ortalama 282 bin istihdam kaybeden tarım, 2007-2009 döneminde yılda ortalama 194 bin istihdam kazandı.

Tarımda istihdamın azalması ekonomik gelişmenin doğal, beklenen bir ürünüdür. Aslında 1990'lı yılların ortalarına kadar Türkiye'de tarım istihdamının artması normal bir gelişme sayılamaz. Ama bu anomalinin ardındaki temel etkenler biliniyor: Nüfus baskısı, piyasa fiyatlarının üzerinde taban fiyatları ve tarım dışında yetersiz büyüme. Ekilebilir tarım arazisinin sınırlarına 1960'ların başında ulaşıldı. Çok uzun süredir ekilebilir arazi miktarı sanayinin ve şehirleşmenin baskısıyla azalmakta. Mekanizasyonun yarattığı emek verim artışı da dikkate alınırsa, tarımda çok daha erken bir dönemde istihdam azalışının ortaya çıkması gerekirdi.

*Prof.Dr. Seyfettin Gürsel, Betam, Direktör.

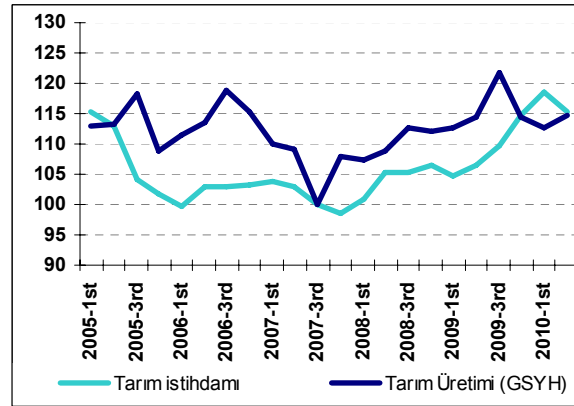
seyfettin.gursel@bahcesehir.edu.tr

**Dr. Zümrüt İmamoğlu, Betam, Uzman Araştırmacı.

zumrut.imamoğlu@bahcesehir.edu.tr

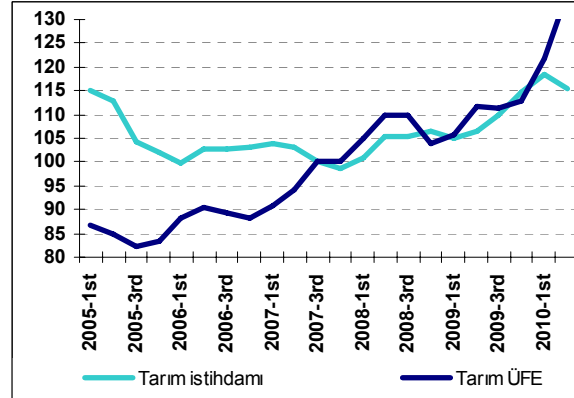
***Tuğba Zeydanlı, Bilkent Üniversitesi, Doktora öğrencisi
Betam, Stajyer. zeydanli@bilkent.edu.tr

Şekil 1. Tarımda hasıla (reel GSYH) ve istihdam

Kaynak:TÜİK, Betam

Şekil 2. Tarımda fiyat ve istihdam

Kaynak:TÜİK, Betam

İstihdam azalışının ortaya çıkmamasının en önemli nedeni, yüksek taban fiyatları ile tarıma verilen diğer desteklerin tarımda emek veriminin düşmesi pahasına yapay bir istihdam oluşturmasıdır.

Enflasyon ve kamu kaynakları üzerinde büyük baskı yaratan ve bu nedenle sürdürülemez olan bu gelişmeye noktayı 2001 krizi koydu. Tarım desteklerinden büyük ölçüde vazgeçilmesi, aynı zamanda da 2003-2007 döneminde yüksek büyümenin tarım dışı sektörlerde yarattığı

yüksek istihdam artışı sayesinde¹ tarım istihdamında hızlı bir çözülme yaşandı. Çözülme 2008'de durdu ve tarım istihdamında yüksek bir artış ortaya çıktı. 2007-2009 yılları arasında tarım hasılası ile tarım istihdamı hemen yanı oranda yaklaşık yüzde 8 arttılar. Ancak salt hasıla-gelir artışı ile istihdam artışını açıklayamayız çünkü tarım istihdamının azaldığı dönemlerde de tarımda gelir artışları gerçekleşebilir, nitekim gerçekleşmiştir. Örneğin 1996-2003 döneminde tarımda reel hasıla yüzde 4 artarken, istihdam yüzde 23 azaldı. Keza 2004'den 2007'ye tarım hasılası istihdamdaki yüzde 15 küçülmeye rağmen hemen hemen sabit kalmıştır (Şekil 1).

Bilmecenin çözümü: Harris--Todaro Modeli

Tarımda hasıla artışı tek başına istihdam artışını açıklayamayacağına göre başka etkenler de araştırılmalıdır. Türkiye ekonomisi 2008 yılının 2. çeyreğinden itibaren durgunluğa girmiştir. Durgunluk özellik sanayide ve inşaat istihdamı olumsuz etkilemiş, hizmetlerde ise istihdam artışı yavaşlamıştır. Ek olarak kriz genelde ücretler ve faaliyet gelirleri üzerinde baskı oluşturmuştur. Tarım istihdam artışının gündeme getirdiği bilmeceyi çözebilmek için en uygun kuramsal çerçeve, başlıca etkenleri bir bütün olarak ele alan Harris-Todaro Modeli'dir.² Bu model aslında tarımdan tarım dışına işgücü geçişini açıklar. İki temel mekanizma söz konusudur: İtme (*push*) ve çekme (*pull*) etkileri. Nüfus baskısı ile emek verim artışı bir araya gelince tarım sektöründe işgücünü dışarıya iter. Bu itme tarım fiyatları nispi olarak düşüyorsa daha da artar. Aynı zamanda ekonomik gelişme sonucu tarım dışı sektörlerde ücret ve gelirlerin artması bir cazibe merkezi oluşturarak tarım işgücünü çeker.

Her ne kadar *Haris-Todaro Modeli* tarımdan tarım dışına emek göçünü açıklıyor olsa da, temel mekanizmalarının tersine çalıştığı bir ekonomik konjonktürde pekala tarım dışından tarıma emek göçünü, aynı zamanda da artan nüfusun oluşturduğu ek işgücünün tarıma hapis olmasını açıklayabilir. Bu araştırma notunda son iki yılda ortaya çıkan yüksek tarım istihdam artışını bir bakıma "tersine çalışan" *Haris-Todaro Modeli* çerçevesinde inceledik. Döneme makro düzeyde yaklaşacak olursak, tarım istihdamındaki sıra dışı artışının büyük bölümünü iki hipotez aracılığı ile açıklanabileceğini düşünüyoruz.

Birinci hipotez, incelenen dönemde yüzde 15 yükselen tarım fiyatlarının (Şekil 2) sürüklediği

gelir artışlarının tarımda kimi alanlarda çekim merkezleri oluşturduğu şeklindedir. Bu hipoteze göre tarım dışı sektörlerde kriz nedeniyle işsiz kalma, iflas, talep düşüşü gibi nedenlerle geliri azalan kişiler için tarımsal faaliyetlere girişmek ya da tarımda ücretli bir işte çalışmak tercih edilecektir. Bu hipoteze göre tarım gelirinin arttığı bölgelerde tarım istihdam artışlarının görülmesi gerekir.

İkinci hipotez, tarımda yeterli gelir artışı olmasa bile, tarım dışı sektörlerde artan işsizlik sonucu iş bulma ihtimali çok düştüğünden (özellikle vasıfsız işgücü için), kente göçmek yerine köyünde kalmak, göçün maliyeti dikkate alındığında tercih edilecektir. Üstüne bir de tarım gelirleri artıyorsa bu tercih daha da güçlenecektir. Kriz olmasaydı tarımdan tarım dışına geçecek olan işgücü bu koşullarda tarımda kalmayı tercih edecektir. İşgücüne yeni katılan ve aileleri tarımla uğraşan gençler de tarım dışında iş aramak yerine tarımda çalışmaya başlamayı tercih edeceklerdir. Dolayısıyla tarım istihdamında bir bakıma "şişme" meydana gelecektir. Bu hipoteze göre genç nüfusta azalma yerine artış olması gerekir.

Bu iki hipotez birbirlerinin alternatifi olarak görülmemelidir. Her iki hipotezin de geçerli olduğu durumlar olabilir. Ancak, özellikleri itibarıyla tarım istihdamı üzerindeki etkilerinin farklı olabileceği dikkate alınmalıdır. Gelir artışı nedeniyle tarımın tercih edilmesi, tarım istihdamını daha uzun süreli kılar (en azından tarım nispi fiyatlarında düşüş olmadıkça), kriz koşulları nedeniyle tarımda kalma ya da tarıma geçiş bir bakıma zorunluluk olarak gerçekleşmişse, krizden çıkışla birlikte tarım dışında iyileşen koşullar tarım istihdamında düşüşe neden olacaktır. Bu yolla artan tarım istihdamı geçici olacaktır.

Bölgeden bölgeye büyük farklılıklar

Bu hipotezleri sınamak amacıyla 26 bölgede (NUTS 2) tarım istihdamındaki değişimleri, tarım gelirindeki ve genç nüfustaki değişimler (Tablo 3) ile karşılaştırdık. Toplam 26 bölgenin 18'inde 2007--2009 yılları arasında tarım istihdamında artış görülüyor. Bu noktada altının çizilmesi gereken husus, tarım istihdamının Türkiye'nin her yöresinde artmadığı, aksine hemen hemen her üç bölgeden birinde azaldığıdır.

İstihdamın arttığı 18 bölgeden 12'sinde tarımdan elde edilen gelirden artış görülüyor (Tablo1 ve 3).³

¹ 2004-2007 döneminde yıllık ortalama büyüme hızı yüzde 6,6 olurken, tarım dışında yıllık ortalama istihdam artışı da yüzde 4,4 olmuştur.

² Harris, J. and Todaro, M. (1970) "Migration, Unemployment and Development: A Two-Sector Analysis" American Economic Review, vol. 60, p126-142.

³ [Tarım geliri] = [üretilen ürün miktarı] x [fiyat] olarak hesaplanmış ve enflasyona göre düzeltilmiştir. Ürün miktar ve fiyatları TÜİK'ten alınmıştır. Üretilen her bir ürünün fiyatına ilişkin veri elimizde olmadığından yalnızca belli başlı ürünlerde fiyat verisi bulabildiğimizden, gelirler her bölge için üretimin en az üçte ikisini

Bu bölgelerde tarımda gelir artışının işgücü için çekme etkisi yarattığı hipotezi (birinci hipotez) bir bakıma doğrulanmaktadır.

Geriye tarım istihdamında artış olup da tarım gelirinde artış olmayan 6 bölge kalıyor (Tablo 1 ve 3). Bir ihtimal, bölgelerde tarım istihdamındaki artış, tarım gelirinde artış olacağı ümidiyle tarım işgücüne katılmayı tercih eden kişilerden kaynaklanmış ancak beklentiler gerçekleşmemiş olabilir. Bir diğer ihtimal, kriz sürecinde tarım dışında iş bulma ihtimali azaldığı için tarımdan tarım dışına geçişler yavaşlayarak, sanayi bölgelerine göç durmuş ve tarım istihdamında bir şişme ortaya çıkmış olabilir (ikinci hipotez).

Bu farklı türden bölgeleri ayrı ayrı inceleyeceğiz. Ardından tarım istihdamı azalan 8 bölgenin *Harris-Todaro Model*'nin öngörüsü ile ne ölçüde uyumlu olduğuna bakacağız.

Tarım istihdamı artan bölgeler

2007--2009 yılları arasında tarım istihdamında artış olan 18 bölgede toplam istihdam 586 bin kişi arttı. Tarım istihdamı artan 18 bölgenin 12 tanesinde tarım gelirleri arttı. Bu bölgelerde tarımda gelir artışının işgücü için çekme etkisi yarattığı hipotezi (birinci hipotez) bir bakıma doğrulanmaktadır. Ancak bu bölgelerin arasında genç nüfusta artış görünenler de bulunmaktadır (5 tane, Tablo 3). Bir bakıma bu bölgelerde hem krizden dolayı tarımda kalma hem de gelir artışı etkili olmuştur.

Tarım geliri azalan 6 bölgeden biri olan TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis)'te genç nüfusta 2007--2009 arasında büyük oranda (yüzde 3), artış var. Genç sayısında artış olması kriz nedeniyle gençlerin tarımda kalması hipotezini doğrular gözükmemekte (ikinci hipotez). Ancak bu bölgede tarım dışı istihdamda da yüzde 16'lık büyük bir artış olduğu için, genç nüfustaki artışın bir kısmının tarım dışında çalışanlardan kaynaklanmış olabileceğini de not etmek gerekir.

Tarım geliri azalan 6 bölgelerden bir diğeri TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)'da istihdamda 36 bin kişilik artış var. Bu artışın 25 bini (yüzde 70'i) ücretli ve maaşlı çalışan sayısının artmasından kaynaklanıyor. Bu bölgede tarımdaki istihdam artışının büyük işletmeler tarafından işçi alımlarıyla gerçekleştiğini ortaya koyuyor. Bu da TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)'da tarım istihdamındaki artışın tarımda modernizasyon sürecinden geçiliyor olmasıyla ilişkili olduğunu işaret ediyor.

Geriye açıklayamadığımız 4 bölge kalıyor. Bu bölgelerde tarımdaki istihdam artışı toplam artışın yüzde 38'ini oluşturuyor. Tarım istihdamındaki artışın bu bölgelerde nereden kaynaklandığını söylemek zor. Ne tarım gelirlerinde ne de genç nüfusta artış var. Modernizasyon etkisi de görünmüyor. Ancak Harris-Todaro hipotezinin beklenen gelirdeki artışa dayandığını hatırlatalım. Bu bölgelerde tarım gelirinde artış beklendiği için tarım istihdamına geçiş olmuş ancak beklentiler gerçekleşmemiş olabilir.

Tarımda modernizasyon ve ücretli/maaşlı çalışan sayısında artış

Tarım istihdamı artışında işteki duruma göre sınıflandırmaya bakıldığında bunun yüzde 54'ü ücretsiz aile işçilerindeki artıştan, yüzde 34'ü kendi hesabına çalışanlardaki artıştan yüzde 12'si ise ücretli ve maaşlı çalışanlardaki artıştan kaynaklandığı görülüyor. Bölgesel olarak bakıldığında çoğu bölgede tarımda istihdam artışı kendi hesabına çalışan ve ücretsiz aile işçilerinden kaynaklanırken, 3 bölge için tarımda ücretli ve maaşlı çalışan sayısında büyük artış görülüyor.

TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır) bölgesindeki 36 bin kişilik artışın 25 bini, TR62 (Adana, Mersin) bölgesindeki 63 bin kişilik artışın 25 bini ücretli ve maaşlı sayısındaki artıştan kaynaklandı. TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) bölgesinde ise ücretli ve maaşlı sayısı 26 bin artarken, kendi hesabına çalışan sayısı 12 bin azaldı ve toplamda istihdam artışı 13 bin oldu.⁴

Bu üç bölgede tarımda modernizasyon ile üreticilerin daha büyük ve sistematik bir yapıya kavuştuğu görülüyor. Diğer bölgelerde ücretli ve maaşlı çalışan sayısındaki değişimler yok denilecek kadar az. TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) ve TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır) bölgelerinde tarım istihdamındaki artışın kriz kaynaklı tarımda kalma ya da gelir artışından ziyade büyük ölçüde modernizasyon sonucu olduğunu söyleyebiliriz. Hatta TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) bölgesinde tarımda çalışanlar kendi hesaplarına çalışmaktan vazgeçip ücretli/maaşlı çalışmayı tercih eder hale gelmiş görünüyor. TR62 (Adana, Mersin)'de ise ücretli ve maaşlı çalışanlardaki artış toplam tarım istihdamı artışının üçte birini açıklıyor.

Tarım istihdamı azalan bölgeler

kapsayacak şekilde hesaplanmıştır ancak tamamını kapsamamaktadır.

⁴ Ücretsiz aile işçisi sayısında değişim veri setinde sıfır olarak görülüyor. Toplamlarda küsürattan dolayı fark oluşuyor.

Türkiye'de 26 bölgeden (NUTS2) 8 tanesinde tarım istihdamında azalma görülüyor (Tablo 2). Bu bölgelerde tarım istihdamında toplam azalış 198 bin kişi. Eğer bu azalma *Haris-Todaro Modeli*'ndeki gibi nüfus baskısı ve emek verim artışının yarattığı bir itme etkisinden kaynaklanıyorsa, bu bölgelerde tarım dışı istihdamda artış olması gerekir.

Gerçekten de baktığımızda bu bölgelerin bir tanesi hariç (TR31 İzmir) hepsinde tarım istihdamı azalırken tarım dışı istihdam artıyor. Tablo 3'te bu bölgeler için tarım ve tarım dışı istihdamdaki değişim rakamlarla gösterilmekte.

Bunun yanında yine bu bölgelerden iki tanesi hariç hepsinde tarım gelirinde artış görmekteyiz. Buna rağmen tarım istihdamında azalma olması için Harris-Todaro hipotezine göre tarım dışında kazanılması beklenen gelirin tarım gelirinden daha yüksek olması gerekir. Krizin sürecinde istihdam yaratabilen bu bölgelerde tarım dışındaki sektörlerin tarımdan daha cazip bir iş olanağı olarak görülmüş olması mümkündür.⁵ Türkiye'de 90'ların ortasından beri süren tarım istihdamındaki azalma eğilimi bu bölgelerde kriz sürecinde de devam etmiştir.

Sonuç

Türkiye'de 90'ların ortalarından beri azalma eğiliminde olan tarım istihdamı 2007-2009 yılları arasında beklenmedik oranda arttı. Bu artışın nedenlerini bölgesel bazda incelediğimizde, tarım istihdamının 26 bölgeden 18'inde arttığını, 8 tanesinde ise azaldığını görüyoruz.

Bu bölgelerdeki istihdam değişimlerinin büyük kısmı Harris-Todaro Modeli (ve ters etkisi) ile paralellik gösteriyor. Bunun yanında tarımda modernizasyon ile ücretli/maaşlı çalışan tarım işçisi sayısının arttığı bölgeler olduğunu da tespit ettik. Böylece tarımda istihdam artışını halen açıklayamadığımız dört bölge haricinde Türkiye'nin tarım bilmeccesine kısmi de olsa ışık tutmuş olduk.

⁵ Bu bölgeler tarım dışında istihdam yaratmalarına rağmen bazılarında yine de işsizlik artmıştır. Bu bölgeler Betam Araştırma Notu: 10/88'de detaylı olarak incelenmiştir.

Tablo 1. Tarım istihdamı artan bölgeler

Tarım gelirinde artış olan bölgeler	Genç nüfusta artış olan bölgeler
TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova)	TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis)
TR52 (Konya, Karaman)	TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)
TR62 (Adana, Mersin)	
TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)	Ne gelir ne de genç nüfusta artış olan bölgeler
TR61 (Antalya, Isparta, Burdur)	TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın)
TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)
TR10 (İstanbul)	TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	
TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak)	
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Bölgesel Sonuçları, Betam.

Tablo 2. Tarım istihdamı azalan bölgeler

Tarım gelirinde artış olan bölgeler	Tarım gelirinde azalma olan bölgeler
TRB1 (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli)	TR22 (Balıkesir, Çanakkale)
TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir)	TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari)
TR31 (İzmir)	
TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop)	
TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik)	
TR51 (Ankara)	

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Bölgesel Sonuçları, Betam.

Tablo 3. Tarım istihdamı, gelir ve nüfus: 2007--2009 (yıllık değişim)

	Tarım İstihdamı % değişim	Tarım İstihdamı değişim (bin kişi)	Tarım Dışı İstihdam % değişim	Tahıl ekili alanda % değişim	Meyve ekili alanda % değişim	Genç Nüfusta % değişim	Genç Nüfusta değişim	Tarım Geliri değişim	Birinci hipotez	İkinci hipotez
TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova)	53.5	68	3.6	-3.4	2.8	2.3	18570	23.9	+	+
TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın)	47.1	66	-3.2	3.2	1.2	-4.3	-7365	-50.1		
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	41.4	55	-3.6	-5.4	1.4	-1.7	-5356	-33.8		
TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)	32.4	36	7.2	-7.3	0.3	5.6	48192	-6.2	+	
TR52 (Konya, Karaman)	27.5	52	14.5	-8.0	2.9	-1.1	-4273	25.0		+
TR62 (Adana, Mersin)	26.0	63	-4.6	0.4	8.4	0.5	2900	1.6		+
TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)	15.1	77	-2.4	-7.3	-5.2	0.0	296	-18.6		
TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)	13.3	61	-10.3	-5.8	-1.2	-1.9	-13248	25.9		+
TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	11.7	13	5.1	-0.9	4.4	0.0	130	-8.7		
TR61 (Antalya, Isparta, Burdur)	10.5	30	-3.8	-3.0	10.8	2.1	8430	6.6	+	+
TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis)	9.2	11	15.9	-14.2	-1.9	2.6	16668	-13.6	+	
TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	8.3	1	19.4	4.1	-15.2	0.6	21541	12.2	+	+
TR10 (İstanbul)	8.3	5	-3.2	-7.1	14.0	3.2	18028	3.6	+	+
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	7.7	19	11.0	-3.4	0.6	0.4	2238	24.7		+
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	6.1	13	2.6	-9.7	8.8	1.6	8347	20.3	+	+
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	3.3	5	0.5	0.4	-1.5	-1.1	-7072	34.3		+
TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak)	3.0	10	-7.8	-16.0	5.2	-4.2	-32335	54.6		+
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	0.5	1	4.8	-1.6	-11.0	-3.5	-3684	19.3		+
TRB1 (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli)	-5.4	-9	12.7	-8.6	3.5	-0.1	-388	2.7		
TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir)	-8.4	-13	2.3	-6.0	-0.6	0.0	-10	19.6		
TR31 (İzmir)	-9.9	-11	-1.9	-10.3	-3.3	0.1	442	15.5		
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	-15.4	-41	2.8	-2.4	8.9	-1.6	-5944	-3.5		
TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari)	-17.5	-30	22.9	-6.8	13.0	4.7	27598	-11.2		
TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop)	-20.6	-29	20.5	-7.2	-1.5	-1.7	-2986	22.4		
TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik)	-27.1	-49	1.8	-6.4	5.1	2.0	17451	20.2		
TR51 (Ankara)	-40.0	-16	2.1	-2.8	-2.3	0.4	4983	49.5		

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Bölgesel Sonuçları, Betam.. Genç nüfus 15-29 yaş arası olarak alınmıştır. [Tarımda gelir] = [ürün] x[fiyat]. Fiyatlar enflasyondan arındırılmıştır.